

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

V. De Probatione Filiationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

dati Gratian. cap. 161. n. 27. & Antonell. n. 2. sic enim matrimonium à mare 14. & à foemina 12. anni die ultimò contractum, eodémque conditum ab illis testamentum, propter specialem utriusque favorem, c. fin. de Sent. & re judic. Jure subsistunt, l. A qua aetate s. ff. Quis test. fac. poss. ut in c. fin. de Despons. impub. Panormit. n. 6. & Joan. Andr. n. 3. & in l. cit. Bartol. & Bruneman. uterque n. 1. advertunt: & contra sponsalia casu, quò prudentia aetatem non lupplet, septimi, & Professio Religiosa decimi sexti aetatis anni ultimò die contracta vel emissa valore destituuntur, ex doctrina Sanchez Lib. I. de Matrim. disp. 16. n. 4. & aliorum ut infra suis locis statuetur.

ARTICULUS V.

De Probatione Filiationis.

SUMMARIUM.

37. Celebris casus controversae filiati-
onis.
38. Matræ probatio certa:
39. Patris serè presumptiva tantùm
habetur.
40. Filius mariti esse presumitur in ejus
domo natus ex uxore.
41. Etiam adultero polluit à ab alio,
42. Et prolem ex adulterò conceptam
asserente:
43. Imò & si maritus uxori non semper
cohabitavit.
44. Et proles adultero similior sit, quàm
marito.
45. Prolem ex concubinario potius,
quàm alio conceptam, hominis
duntaxat presumptio est.
46. Filius quis ex nominatione cum

trañtatione & educatione con-
juncta;

67. Non ex sola nominatione presumi-
tur.
68. Fama aliis adminiculis accedenti-
bus:
69. Non sola filiationem plenè probat.
70. Filiatio etiam ex Actu publico &
probat.

ETiam hujus articuli discussione an-
sam dedit propositæ Rubricæ c.
Per tuas 10. subjectum percelebre
Innocentii III. Rescriptum super
casu, quò Bertha à Titio post septem an-
norum concubinatum, nullâ prole suscep-
tâ, divertens, ad eumque, non multo tem-
pore exactò reversa peperit Cajum, eum-
que ex Titio susceptum, constanter asser-
ruit: & ab isto multis precibus devotio
obtinuit, ut Cajum filium suum publicè
recognosceret, nominaret, isque pro tali
communiter ab utroque haberetur, do-
nec Cajum Sophiæ Titii ex sorore nupti
matrimonio conjungendi occasio esset;
hâc enim oblata varians Bertha Cajum
non ex Titio, sed ex alio viro susceptum,
ullâque contanguntate Sophiæ non con-
junctum, publicè & cum juramento est
confessa. Super quo casu ad fe delato
laudatus Papa rescripsit, Cajum pro So-
phiæ consobrino, & ad matrimonium
cum ea incundum de Jure inhabili habend-
um, ex præsumptione orta ex præmissis
& quòd secundum leges etiam Civiles, &
Generaliter 13. C. de non numer. pec. Ni-
mis indignum sit, quod suâ quisque voce
dilucidè protestatus est, id in eundem ca-
sum infirmare, testimonioque proprio ve-
sistere. Pro cujus Apostolica & in præ-
utilissima decisionis declaratione

Dubium & quæstio est, an filiatio & quomodo probari valeat. Est autem probatio alia Vera & certa, alia solummodo
Presum-

Præsumptiva. De vera receptum ob omnibus latissimumque discrimen est inter patrem & matrem; eum certa istius semper, *l. Quia semper 5. ff. de In ju voc. illius* autem sive patris probatio certa haberi nunquam possit, *L. Lucius 83. ff. de Con- 59. dis. & demonstr. extra casum, quò mulier cum viro carcere aliòve loco, in quem ingressus omnibus aliis est præclusus, integrò annò, duobusque fidissimis custodibus adhibitis, detenta imprægnatur & prolem suscipit; hanc enim ex viro secum conclusò à muliere conceptam, certa & indubitata probatio habetur, si duo cultodes totò annò neminem alium in locum ingressum & quem ipsi non viderent, ingredi potuisse, jurati in iudicio deponant, ut cum Bartolo in *l. 1. C. Quorum bonor. n. 1. observant Mascard. de Probat. conclus. 787. n. 9. & Menoch. de Arbitr. casu 89. n. 18.* Extra hunc ergo casum filiationis probationem veram certamque respectu patris haberi, uno ore inficiantur omnes, juxta illud Homeri de Telemacho cauentis,*

*Ex illo natum mater me dicit :
At ipse*

*Nescio; nam certum quis possit ferre
parentem.*

Quare respectu patris filiatio probanda est conjecturis ac præsumptionibus, quæ ex variis indiciis, causis & circumstantiis nascuntur.

60. Et primò quidem filius alicujus Jure præsumitur, qui in marito domo natus est ex uxore, cui is generationis potens cohabitavit, *l. Filium 6. pr. ff. de His, qui sui vel alien. jur. & l. Si vicinis 9. C. de Prob.* ut, licet uxorem fuisse adulteram, & concepta proles tempore consuetudinem cum adultero habuisse, legitimè probeatur, proles tamen ex marito potius, quam adultero concepta intelligatur, Baldus in *Rubr. C. de Probat. n. 6. & Menoch. Casu*

cit. n. 23. Imo etiam, si mater ipsa filium ex adulterio susceptum in ipso vitæ exitu profiteatur, *l. Si instituta 27. §. 1. ff. de Inoffic. testam. cum;* quòd, licet eo tempore salutis suæ immemor nemo præsumatur, in alterius tamen præjudicium, ad eumque à filiationis possessione dejiciendum, fides ei non habeatur, *l. Si quis in gravi 3. §. 1. ff. ad S. C. Silan.* tum verò; quòd mater testis sit singularis & propriam turpitudinem alleget; ac proinde in alterius præjudicium non probet, *e. Licet 23. de Test. & attest. & c. Inter 8. de Donat.* ut adeò nec filius, se ex adulterino concubitu procreatum, asserenti matri suæ credere, neque ut à paterna successione vel majoratu ablineat, vel restitutionem faciat, suadenti morem gerere in conscientia teneatur, Glossa in *c. Officij 9. V. Deneganda, de Pœnit. & remiss. Panorm. in c. Per tuas cit. n. 5. Covarruvias in Reg. Peccatum p. 1. §. 1. n. 3. & Lessius Lib. 2. de J. & J. cap. 10. n. 51. ut pluribus tradetur Lib. 5. tit. 38. n. 142.*

Extendunt hanc Juris præsumptionem DD. primò, & prolem ex marito potius, quam ex adultero susceptam haberi volunt, etiam si uxor habitavit extradomum mariti, qui tamen ad generationem habilis & ad uxorem (aut hæc ad ipsum) accedere solitus fuit. Ratio est; quòd, cum matrimonio cum tali cohabitatione sive accessu viri ad mulierem concurrente proles ex ipsis procreatio facile sequatur, favor matrimonii, & prolis prævaleat; ut benignâ interpretatione proles ex Jure approbato potius, quam damnato coitu suscepta reputetur & tanquam filius aut filia marito potius, quam adultero addicatur, Palæotus de *Noth. & Spur. cap. 24. n. 1. Menoch. l. cit. n. 25. & Pirrhing ad hanc Rubr. n. 46.*

Extenditur eadem præsumptio secundò & proles ex marito potius, quam ex adul-

ex adultero suscepta creditur, licet huic similior sit, quam illi. Neque id immeritò; quia ea nati similitudo paternæ originis fallax est argumentum; cum foetus imaginem & lineamenta vultûs post aliquot à conceptione menses primùm induat, & plerumque accipiat ex imaginatione materna: & gemellorum ex duplici adulterio conceptorum utrumque patri, & neutrum adulteris, similem fuisse: & contrà procreatos à marito ei sapissimè dissimillimos esse, compertum sit, testibus Plinio *Hist. Nat. Lib. 2. cap. 11.* Menoch. *l. cit. n. 98.* & Zacchia *Q. Q. Medico legal. Lib. 9. consil. 60.*

65. Extenditur eadem tertid, & æquè in filiis ex concubina uxoris locò domi retenta, quàm ex uxore natis procedere, asseritur à non paucis & magni nominis Interpp. ac DD. dudis textu *c. Per tuas cit.* Sed malè; quòd, licet in istius *c.* casu mentio fiat prolis natæ in concubinariï domo, Apostolica tamen Innocentii Papæ decisio *V. Quia verò*, quâ proles pro communi utriusque concubinariï filio habetur, non nitatur prolis in viri domo nativitate: sed matris constanti assertione, hanc ad ejusdem instantiam secuta viri recognitione nominationeque filii, & utriusque prolem pro communi suo filio publicè habentium tractatione. Quare veritè est, prolem, quæ in concubinariï domo à concubina in lucem edita est, ex concubinario potius, quàm alio viro esse susceptam, non Juris, sive à lege vel canone approbatam, sed hominis duntaxat præsumptionem dari. Ratio est; quòd in natis ex concubina cessent causæ, quibus ea Juris præsumptio nititur, scilicet favor matrimonii, quem Jura maximè considerant, *c. fin. de Sent. Ere judic. & c. Tanta 6. Qui filij legiti.* favor prolis, ut sit legitima, *c. Ex tenore 14. eadem Rubr. & l. Nuper 11. C. de Natural. lib.* & evitatio præ-

sumptionis adulterii Jure approbata, *l. Meritò 51. ff. Pro Socio & l. Quintus 51. ff. de Donat. inter vir. & ux.* Ita Arias de Mela *Lib. 2. Var. cap. 39.* & Gonzalez *in c. Per tuas cit. n. 11.*

Secundò, filius quis præsumitur ejus, à quo filius nominatus, aut istius tractatus & educatus fuit *c. Per tuas cit.* his enim actibus concurrentibus constituitur in filiationis possessione vel quasi; ut verus filius credatur, nisi probetur contrarium, eumque esse filium alterius, vel solius pietatis causâ filium nominatum & filii instar tractatum & educatum, *arg. c. Transmissa 3. Qui fil legiti.* vel eum, postquam aliquot annis ita fuit habitus, tanquam extraneum rejectum acquivisse & in alterius domum se contulisse; itaque filiationis possessione non ejus duntaxat, à quo rejectus est, sed suomet etiam rejectioni acquiescentis factò dejectum, ostendatur; Felin. *in c. cit. n. 14. citr.* Palæotus *cap. 25. n. 7.* & Menoch. *n. 75.* Hujusmodi autem probatione cessante ejus, à quo filius nominatus, & ut talis tractatus atque educatus fuit, quis verè filius esse ita præsumitur; ut, si ex talibus actibus orta filiationis possessione fretus illius defuncti hæreditatem sibi adjudicari petat, tituli probandi onere relevetur, idque transferat in adversarium, *arg. l. Circa eum 14. ff. de Probat. Decius in c. cit. n. 9. citr.* Palæot. *cap. 22. n. 5.* & Menoch. *n. 70.* Quin etiam, si quis aliquem domi suæ tractet, ut pro filio haberi videatur, cum, qui ita tractatur, in filiationis possessione constitui, communis est doctrina; ut, licet filii nominatio non accedat, filius tamen verè credatur; & si hæreditatem petat, intentionem suam super filiatione habeat fundatam, illaque ipsi adjudicetur, si contrarium adversa pars non probet.

An nominatione, cum tractatione illa & educatione non coniunctâ, filiatio probetur,

probetur, dubium est facilis resolutionis; cum, filii nominatione, si adminiculata non sit, illam non probari, Regulæ instar desumatur ex *l. Non epistolis 14. § 1. Non audit 15. C. de Probat.* quod ejusmodi nominatio multoties ad alium finem & blandiendi potius, quam veritatis inducenda animò solet proferrì. Si verò cum ea alia adminicula concurrant, ut si ea fiat in actu, naturâ suâ cum solis filiis solito exerceat, ut emancipatio & exhereditatio sunt: si quis aliquem filium suum nominet in instrumento publico, vel in iudicio sit confessus: si extra iudicium datâ operâ præsentem filium suum dicat: si ejus nativitatis annum & diem in libro privato adnotavit &c. si, inquam, hæc & similia adminicula cum filii nominatione concurrant, filiationem probari, cum Panormit. in *c. Per tuas cit. n. 8. Decio ibid. n. 7. & aliis tradunt citr. Palæotus cap. 23. n. 2. & Menoch. n. 78.*

68. Tertiò quis filius probatur ex fama, sive communi opinione vicinæ: quâ aliis adminiculis, puta, filii nominatione, unius testimonio &c. corroboratâ, aliquem in filiationis possessione constitui, exploratum est: cum fama ita corroborata in cæteris causis civilibus plenè probet, juxta dicta *n. 36.*

Eâ etiam, aliis adminiculis non concurrentibus, filiationem plenè probari, cum Ant. de Butrio in *c. Transmissa cit.* sustinent *citr. Palæot. cap. 23. n. 2. & Menoch. n. 86. Moventur Jure & ratione: & ex illo quidem allegant c. Per tuas cit. Verba, Filius nominatus communiter fuit: c. Transmissa cit.* quò locò vicinæ fama in filiationis probatione ab Alexandro III. rejecta est, propter contrariam ei viri & mulieris negationem. Unde à contrario ductò argumentò inferunt, negatione illâ semotâ, filiationem per famam legitimè probandam fuisse: & *l. Si mater 6. C. Ne*

de Statu defunct. quâ relatò Imperiali rescriptò famæ seu communi opinioni adstruitur vis aliquem constituendi in quasi possessione ingenuitatis, probandi onus in adversarium transferentis. Rationem reddunt; quòd fama, legitimè probata, fidem faciendi vi non modicâ polleat in iis, quæ difficilis sunt probationis.

His tamen nihil moti Panormit. in *69. c. Transmissa cit. n. 10. & in c. Per tuas cit. Felinus n. 15. Decius n. 8. Gonzalez n. 14. & aliis DD. relatis Matcard. Conclus. 791. n. 5. § 8. supra n. 36. traditæ, & famæ, aliis adminiculis non suffultæ, semiplena probatione majorem vim non adstruunt Regulæ, etiam, cum filiatio probanda est, inhærendum, defendunt, eaque ducuntur ratione; quòd, cum de Jure fama rei fidem solummodo confirmet, *l. Testium 3. §. 2. ff. de Testibus, & can. Testium 3. §. Sape, 4. q. 3.* non ejus fidem sola faciat ut dictum *n. 38.* & filiationem plenè probandi vis ei collata ullò Jure non reperitur, à communi Regula non sit recedendum.*

Neque enim ab ista recessum persuadent Primò *c. Per tuas cit.* Verba, *Filius communiter nominatus fuit;* quia ista non ad vicinæ communem opinionem ac sermonem, sed ad concubenarios, virum ac mulierem, referenda sunt; ut is, de cujus filiatione agebatur, *Communiter*, hoc est, ab ambobus illis, plerumque aut frequenter filius nominatus & habitus intelligatur.

Neque secundò, argumentum ductum ex *c. Transmissa cit.* cum; quia à contrario ad restringendam Juris Regulam non rectè arguitur: tum verò; quia, si eò allegata vicinæ fama, vel potius credulitas, filiationem plenè probandi vim obtineret, tanquam indicium illius certum viri ac mulieris in liberorum causa factæ inficiationi debuisset prevalere.

U u

Neque

Neque tertio, textus *l. Si mater cit.* quia in istius casu ingenuitatis quasi possessionem non induxit fama sola, sed conjuncta cum quinquennii prescriptione, de qua totò titulo agitur; ut ad eò huic proposita dubitationis resolutioni utriusque Juris definitiones patrocinentur potius, quàm aduersentur.

Non magis cum ea pugnat ratio; quia de famæ vi proditam Juris Regulam etiam in his, quæ difficilis probationis sunt, procedere, liquet ex *c. Prætere a 27. de Test. & attest.* quò locò de carnali copula, quæ difficilis est probationis, plenam fidem ju-

dici fama non sola, sed alteri, se solà etiam non sufficienti, probationi accedens facere asseritur, *citt. Felin. n. 15. & Menoch. n. 6.*

Quartò, filium quem alterius esse, aliquando probari potest ex civitatis vel oppidi Actis, si in his, quinam prolium in lucem editarum parentes sint, ab Officiale publico adnotetur: ex libris Parochorum, patrinorum & parentum etiam nomina describentium: ex instrumentis antiquis, licet verba enuntiativè sint concepta, &c. *citt. Mascard. conclus. 794. n. 11. & Gonzalez n. 14. in fine.*

TITVLVS XX.

De Testibus & Attestationibus.

USu frequentissima & post Confessionem judicialem atque ex oculari inspectione ortam facti evidentiam, cæteris potior Probationum species est, quæ fit per Testes, eorumque vivâ voce factas Attestationes, *c. Joannes 10. §. Porro, de Fide instrument.* Quæ causa est, cur post generalem illarum pertractationem probationibus aliis ipsa præmittatur.

ARTICVLVS I.

De Personis, testificari Prohibitis generatim.

SUMMARIUM.

1. *Quid Testis & Attestatio sit.*
2. *Testificari possunt omnes, Jure non prohibuit.*

3. *Prohibentur infantes, furiosi, imberberes:*
4. *Servi, quibus in hoc Religiosi non comparantur:*
5. *Surdi & muti simul.*
6. *Infames, de Civili Juri:*
7. *De Canonico Jure etiam Falli infamia:*
8. *Excommunicati vitandi:*
9. *Perjuri.*
10. *Homines valde inopes ac viles.*

Testis est Persona, quæ ad fidem de re aut facto aliquo dubio & controverso vivâ voce faciendam adhibetur: Attestatio verò sive testimonium est ejusdem super tali re aut facto assertio, seu depositio, Pirrhing ad hanc Rubr. n. 1.
Debet autem Testis, qui in judicio de-